

## अमदावाड शहरना धोरण-9ना विद्यार्थीओ माटे अंग्रेज वाचन अर्थग्रहण कसोटीनी रचना अने अजमायश

डॉ. वनराज पी. व्यास

### प्रस्तावना

ज्ञानना विस्फोटना आजना युगने संदेशाव्यवहार युग - प्रत्यायन युग तरीके ओणभवो त्यारे अे औचित्यपूर्णा लागे छे. मानवी अेक संवेदनशील अने बुद्धिमान प्राणी होई आटिकाणथी पोतानी संवेदनाने तर्क अने कार्यकारणना संबंघने विचारी पोते मणेला ज्ञानने समाजना अन्य सध्योने समर्पित करवाना उद्देशथी भाषानो प्रयोजतो थयो छे.

आपणा सामाजिक व्यवहारो, संयालन, उद्योग-धंधा आदि समग्र तंत्र भाषाओ पर निर्भर छे. वैचारीक आदान-प्रदान तेमज अन्यने समजवा, पारभववा अने मूलववा माटे अर्थग्रहणयुक्त वाचन विशिष्ट स्थान धरावे छे. आपणुं वांचन आपणा व्यक्तित्वने विकसाववामां तेमज सर्किण दुनियामां आगवु स्थान धरावे छे. तेथी ज कही शकाय के, अर्थग्रहणयुक्त वाचन अे ज्ञानरूपी भ्रजानानी पायारूप यावी छे.

प्रौद्योगिकी विकासनी हरणझाणे आजे विश्वने अेक गाम बनावी दीधुं छे. सामाजिक, सांस्कृतिक अने भौगोलिक रीते विविधता धरावता लोकोना वैचारिक आदान प्रदान माटे अंग्रेज भाषाअे सर्वस्वीकृत स्थान प्राप्त कर्युं छे. दुनियामां रोज नवी-नवी शोधो थाय छे. नवी-नवी माहितीओ, नवा नवा उपकरणो बधु ज अंग्रेज भाषामां उपलब्ध छे. पुस्तको, ईन्टरनेट के झेनना संदेशाओ, जाहेर भबको के अन्य कोईपण माध्यम रूपे लभायेल लभाणनी उपयोगीता व्यक्तीना अर्थग्रहणयुक्त वाचन पर निर्भर करे छे.

वाचन द्वारा व्यक्तीमां नवा विचारो, गुणो, वृत्ति, रस, वलणो, अभिरुचि वगैरे घडाय छे. विद्यार्थीओनी शैक्षणिक सिद्धिना आधार मुभ्यत्वे वाचन अर्थग्रहण पर रहेलो छे. वाचन द्वारा व्यक्ती झडपी, व्यापक अने सरणताथी अर्थग्रहण करी शके छे तेवुं होय तेवा विद्यार्थीओनी शैक्षणिक कारकिर्दी उज्जवण बने छे. संशोधकनुं अेवुं निरीक्षण छे के माध्यमिक विभागमां विद्यार्थीओनुं परीक्षण लेपित स्वरूपे लेवामां आवे छे. विद्यार्थीना मूल्यांकनमां वाचननी नोध लेवामां आवती नथी. विद्यार्थीना मूल्यांकनमां वाचननो समावेश थतो नथी. तेथी तेमनी वाचन अर्थग्रहण क्षमता तरङ् दुर्लक्ष सेववामां आवे छे.

बोन्ड (1941)ना संदर्भे नोधे छे के, “माध्यमिक शाणा कक्षाअे व्यवस्थित रीते वाचन

शिक्षणની વાત વિદ્યાર્થીઓ પર છોડી દેવામાં આવી છે. વાચન ક્ષેત્રની આ હકીકત સર્વથા અનુચિત છે. કોઈ લીલો-હરીયાળો બાગ બહારની મદદ વિના એમ છોડી દેવા જેવી વાત છે.”

થોર્નડાઈક (1943) ના મતાનુસાર, પોતાના “Reading, Comprehension, Education in Fifteen Country” આંતરરાષ્ટ્રીય અભ્યાસમાં દસ અને ચૌદ વર્ષની ઉંમરના બાળકોના નિદર્શમાં વાચન અર્થગ્રહણ સર્વેક્ષણને અંતે ભારત સંબંધે નોંધે છે કે, “બંને જૂથના આપણા દેશના વિદ્યાર્થીઓ અર્થગ્રહણમાં ઘણાં જ નબળા છે. વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશોમાં વાચન ઝડપ અને વાચન અર્થગ્રહણ આપણા દેશની તુલનાએ સારું છે.”

### સંશોધન શીર્ષક

અમદાવાદ શહેરના ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓ માટે અંગ્રેજી વાચન

અર્થગ્રહણ કસોટીની રચના અને અજમાયશ

Construction and Tryout Reading Comprehension Test in English  
Language for Standard IX in City of Ahmedabad

અભ્યાસના હેતુઓ

ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતાનો અભ્યાસ કરવા શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટીની રચના કરવી.

ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર જાતિની અસર તપાસવી.

ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર વિસ્તારની અસર તપાસવી.

અભ્યાસના ચલો

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સ્વતંત્ર ચલ તરીકે જાતિ અને વિસ્તારનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો જ્યારે પરતંત્ર ચલ તરીકે શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસની ઉત્કલ્પનાઓ

H01 ધોરણ-9ના કુમાર અને કન્યાઓ અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તિઓ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

H02 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તિઓ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

H03 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય વિસ્તારના કુમાર અને શહેરી વિસ્તારના કુમારોના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તિઓ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

H04 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય વિસ્તારની કન્યા અને શહેરી વિસ્તારની કન્યાઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તિઓ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

H05 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય વિસ્તારના કુમાર અને કન્યાઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તિઓ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

H06 ધોરણ-9ના શહેરી વિસ્તારના કુમાર અને કન્યાઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી

पर मेणवेल सरेराश प्राप्तांको वय्ये सार्थक तज्ञवत नहिं होय.

अभ्यासनी मर्यादाओ

प्रस्तुत अभ्यास अमदावाटना ग्राम्य अने शहरी विस्तार पूरतो मर्यादित हतो.

प्रस्तुत अभ्यास गुजराती माध्यमनी शाळाओ पूरतो मर्यादित हतो.

प्रस्तुत अभ्यास धोरण-9 पूरतो मर्यादित हतो.

प्रस्तुत अभ्यासमां स्व-रचित कसोटीनो उपयोग थयो हतो. आम, प्रस्तुत कसोटीनी मर्यादा प्रस्तुत अभ्यासनी मर्यादा हती.

अभ्यासनी पद्धतिओ

प्रस्तुत अभ्यासमां सर्वेक्षण पद्धतिनो उपयोग करवामां आव्यो हतो.

निदर्श

प्रस्तुत अभ्यासमां यादृच्छिक पद्धति द्वारा 646 विद्यार्थीओनी पसंदगी करवामां आवी हती.

संशोधन उपकरण

प्रस्तुत अभ्यासमां अभ्यासके स्व-रचित अंग्रेजो भाषा शांतवाचन अर्थग्रहण कसोटीनो उपयोग कर्यो हतो.

माहितीनुं पृथक्करण

प्रस्तुत संशोधनमां माहितीनुं पृथक्करण सरासरी, प्रमाण वियलन, सरासरीनी प्रमाणबूल अने टी-मूल्यनी गणतरी करवामां आवी हती.

अभ्यासना तारणो

धोरण-9ना विद्यार्थीओनी शांत वाचन अर्थग्रहण क्षमता पर जातिनी असर थाय छे.

धोरण-9नो विद्यार्थीओनी शांत वाचन अर्थग्रहण क्षमता पर विस्तारनी असर जोवा मणी हती.

धोरण-9ना कुमार विद्यार्थीओनी शांत वाचन अर्थग्रहण क्षमता पर विस्तारनी असर जोवा मणी नथी.

धोरण-9 नी कन्या विद्यार्थीओनी शांत वाचन अर्थग्रहण क्षमता पर विस्तारनी असर जोवा मणी नथी.

धोरण-9नी ग्राम्य विस्तारना विद्यार्थीओनी शांत वाचन अर्थग्रहण क्षमता पर जातिनी असर जोवा मणी हती.

धोरण-9नी शहरी विस्तारना विद्यार्थीओनी शांत वाचन अर्थग्रहण क्षमता पर जातिनी असर जोवा मणी नथी.

## उपसंहार

प्रस्तुत अभ्यास धोरण-9ना विद्यार्थीओनी अंग्रेजो भाषानी वाचन अर्थग्रहण क्षमतानुं मापन करे छे. तेना आधारे तारणो तारववामां आव्या छे अने भावि संशोधको माटे दिशादर्शक बनी रहे ते योग्य बनाववा माटे संशोधके प्रयास कर्यो हतो.

## संदर्भसूचि

- Best, J.W. & Kahn, J. (2006). Research in Education. New Delhi : Prentice Hall of India Pvt. Ltd.
- Garrett, H.E. (1981). Statistics in Psychology and Education. Bombay : Vakil Fetter and Simons Pvt. Ltd.
- मोदी, निरंजन गो. (2001). गुजराती शांत वाचन अर्थग्रहण मापन (बुनियादी अध्यापन मंदिरना तालीमार्थीओ माटे) गुजरात विद्यापीठ.
- शाह, टिपीका बी. (2004). शैक्षणिक संशोधन, अमदावाड: गुजरात राज्य.